

Camins poètics paral·lels

Sis títols

Josep-Ramon Bach, *Desig i Sofre* (Témenos); **Sadurní Tubau**, *El somni de Gregor Samsa* (Columna); **Isabel M. Ortega**, *Medusa* (Cossetània); **Toni Gol**, *Haikus del Pedraforca* (Centre d'Estudis d'Avià); **Alexandre Bataller**, *Llibre del professor* (Bromera); **Santi Borrell**, *Fragments d'una pedra* (Edicions de Pedra).

Reportatge

La poesia catalana es renova constantment, agafa embranzida i cus els versos amb un llarg etcètera de noves veus, com les dotze que apareixen en aquest reportatge

L'escritura poètica dels nostres dies es distingeix per l'absoluta llibertat creativa, a mercè de les motivacions individuals de cada poeta i sense cap mena de deute o vassallatge respecte als referents escolllits. No hi ha escoles de poesia. Hi ha, això sí, afinitats electives o propostes artístiques que conflueixen. La majoria dels poetes escriuen des del seu jo més íntim i només en alguns casos isolats el jo poètic pretén ser la veu representant d'una col·lectivitat social, nacional o cultural. No hi ha poesia social però sí que n'hi ha de reivindicacions col·lectives, de protesta o del tot contrària al pensament dominant. No hi ha espai per a una sola poètica i, en canvi, tenim molt d'espai públic i editorial per a moltes poètiques. Cada poeta presenta una obra més o menys elaborada o coherent. Hi trobem multiplicitat de veus, un gran ventall de poetes i ben poca unitat d'actuació o d'escriptura. El tret comú de cada poeta és l'afany individual de desmarcar-se dels altres, aprofundir i desenvolupar els dictats del seu jo íntim, creatiu i artístic.

Una bona part dels llibres de poesia són editats des dels marges, és a dir, gràcies a l'aposta i a l'eclosió de petites editorials independents, i també al fet que les editorials històriques del nostre país continuen publicant poesia, encara que normalment tan sols editin premis, o bé veus consagrades del nostre mercat literari.

Destaca l'activitat d'editorials molt sovint dedicades en exclusiva al gènere poètic i d'editorials que no busquen un resultat econòmic immediat sinó la creació d'un catàleg i d'una relació fluïda entre l'autor i els lectors, mitjançant presentacions i recitals poètics en tot el territori nacional.

El ventall de poetes és molt ampli i al llarg d'aquest article esmentem tan sols algunes de

les obres poètiques que s'han publicat darre-rament. La poesia sovint s'encrypta i cal desxifrar-ne el sentit per mitjà de la metàfora al·lusiva a l'existència individual. D'aquesta manera escriu **Pau Vadell** (Calonge, 1984), que amb el seu darrer poemari, *Carnatge*, publicat per Leonard Muntaner, mostra un afany de síntesi lírica a recer de l'evocació de la carn com a temple per a la llum (el plaer) i per a l'ombra (la mort). El seu vers assaja estats existencials amb apunts d'erotisme i de fosca expansió lírica, que ateny el sentit i la fugida vital del jo i el tu "desfent-nos la veu da-

Tenim un ventall de poetes i poca unitat d'actuació o d'escriptura

vant la nit". En aquest poemari s'ha servit del poema *Lisèrgia*, d'Andreu Vidal, com a contrapunt i joc textual per a les seves composicions. Compta amb un text paral·lel en forma d'epíleg escrit per la poeta Lucia Pietrelli.

En alguns casos, hi ha un retorn al classicisme amb la recreació d'episodis i personatges de la mitologia clàssica grega. El trobem en la veu poètica mediterrània d'**Isabel M. Ortega** (Tarragona, 1955), que amb *Medusa* (Cossetània) ha publicat el seu quart llibre de poemes. És una obra en què la tensió entre contraris, l'harmonia solar de l'apol·lini i allò dionisiac nocturn fa que esclati el *pathos* grec, la resolució d'un enigma en la tragèdia. *Medusa* és símbol i personatge femení i planteja

la tensió amorosa i existencial entre el jo poètic desafiant (la dona saure) i l'amant empresonat en el laberint de la seva ànima tortuosa. Medusa és el monstre marí femení que aquí pren la forma de rèptil i s'associa a si mateix com una serp entre les serps i que és "condemada a viure empresonada en pedra", com també relata la mitologia grega.

Formes poètiques orientals

La poesia catalana també conrea les formes poètiques orientals, com ara l'haiku i les tankes. Per un cantó, Toni Gol i Albert Tarrés han escrit reculls d'haikus i, per un altre, **Josep-Ramon Bach** (Sabadell, 1946) ha publicat cent tankes en el seu darrer poemari, *Desig i Sofre* (Témenos). En aquestes tankes el joc formal i conceptual supera la fixació temàtica orientals. Esdevenen una creació lírica que traspasa les convencions d'aquest subgènere poètic: "Tot en silenci. / La paraula dispersa. / El gest inútil. / La llavor i el desordre. / L'ull de la papallona!" En aquesta tanka el poeta ha aconseguit que els cinc versos siguin cinc sintagmes nominals autònoms sense verb ni oració. **Toni Gol** (Manresa, 1960) va presentar *Haikus del Pedraforca* (Centre d'Estudis d'Avià) i confirma la seva destresa per escriure peces mínimes d'inspiració muntanyenca que són fruit de l'escalada i de la contemplació. El llibre l'ha prologat el poeta Jordi Vintrot i inclou haikus que són una reflexió moral sobre la vida i la mort, instantànies preses del paisatge i amb algunes aclucades d'ull a la fantasia i al joc, com per exemple, en aquesta bella il·lustració: "El bosc de molsa. / Camagroc com estores: / breu encanteri." Un altre poeta que domina l'estructura oriental és **Albert Tarrés** (Girona, 1978) que amb *En la fulla i la nit* (Viena) ha debutat literàriament com a gua-

nyador del premi Joan Teixidor d'Olot. El poeta converteix els conceptes (el buit, l'origen, el signe) en llocs comuns de l'imaginari i, de retruc, de l'entorn natural que descriu. Poesia que lliga el pensament amb el paisatge: "Dies i ardència. / Dies de l'enramar-se / al cel d'encontre." L'ús dels recursos anafòrics i una conceptualització evident són les constants expressives de l'obra.

A la memòria de Salvador Iborra

Amb *Entre el desert i el cactus* Anna Cortils (Barcelona, 1981) ha debutat en el gènere de la poesia. El llibre va guanyar el premi Joan Perucho Vila d'Ascó i l'ha editat Meteora. El poemari neix, es basa i creix, després de la tràgica mort del poeta i amic de l'autora, Salvador Iborra. Al llarg dels poemes l'homenatge poètic pren el to de confessió i d'elegia que dibuixen el gest i el record del poeta desaparegut. Cortils té al costat el mestratge de Vicent Andrés Estellés i escriu una poesia que crea la imatge poètica ferido-

ra per mitjà del record transformat en cant i instant fugisser: "Escriu amb dolor i ràbia, m'has de disculpar / però això és el que sento. / Te n'has anat massa jove, massa aviat."

Una altra veu que debuta és **Anna Bou** (Barcelona, 1973). Ha publicat *L'última mohicana* (Curbet) i té un pròleg de Francesc Parcerisas. El salt imaginatiu que practica l'autora cau ben sovint en la caiguda irònica i, fins i tot, sarcàstica. El contacte amb la quotidianitat comercial –Ikea, El Corte Inglés– conviu poèticament amb els referents literaris. L'imaginari dels indis aplega també les consideracions existencials d'un Zaratustra humorístic i transgressor: "La Bé i el Mal forniquen al seient del darrere. / A l'Escola Infern la matrícula, gratis. / Un àngel li treu la llengua a un nen...", són alguns dels versos que treuen ferro a l'esgotament vital de les il·lusions contemporànies.

Els universos literaris i artístics sovintegen en altres novetats poètiques. És el cas de **Sadurní Tubau** (Castellar del Vallès, 1949), que va guanyar el premi Miquel de Palol amb *El somni de Gregor Samsa* (Columna). Opta per la recreació apocalíptica, mefistofèlica i, sovint grotesca, del protagonista-insecte de *La transformació*, de Franz Kafka. El poeta Jordi Valls n'escriu el pròleg i explica les coordenades conceptuals i referencials d'aquesta obra ambiciosa i valenta, gens amable. Al llibre, la plasticitat tenebrosa de les imatges poètiques descriu el paisatge extern i mental del jo poètic i la violència verbal s'acosta a la blasfèmia i a la maledicció. Hi ha reflexions existencials: "Només em movia en cercles / en l'estranya cruïlla / en la ruta de l'Ésser / dita Eternitat".

Els referents del poemari següent són la música *soul* i la quotidianitat urbana. **Jordi Pujol Nadal** (Barcelona, 1975) escriu a *Greatest Hits* (66rpm) un conjunt de poe-

mes que són instantànies i fragments diversos de vida urbana, amb apunts sobre el pasat personal i amb consideracions iròniques i sarcàstiques sobre la vida en societat i el món literari català. Hi destil·la un humor àcid i té un estil tallant, sintètic i directe. Els lligams amb la música i el format de cançó de rock són evidents, sense deixar de banda l'ús del decasíl·lab. Versos lacònics i sentenciosos: "L'amor no hi entén de llibres i versos. / L'amor només vol amor i poc més."

Un altre poeta que se serveix de la quotidianitat i de la vida urbana és **Santi Borrell** (Vilafranca del Penedès, 1972), que publica el seu segon poemari, *Fragments d'una pedra*, en el segell editorial Edicions de Pedra. Borrell té la fascinació per la descoberta i la troballa de la creació poètica. S'interroga pel misteri, per les aparences, per la matèria (la pedra) i per la paraula feta cos (el somni). Pren la fórmula del somni líric i usa les repeticions i les interrogacions retòriques. Segueix la mètrica de la sensació: "Sento les realitats tan diferents i tan extremes / que veig com es toquen / d'una banda a una altra del meu cap / fins a ser el mateix món."

Des de la necessitat d'explicar allò que percebem del món de la irracionalitat, des de l'imaginari i el conflicte entre raó i sentiment, **Anna Gual** (Vilafranca del Penedès, 1986) escriu el seu segon poemari, *L'èsser solar* (Lleonard Muntaner). Dóna algunes claus d'interpretació sobre el fet de viure: poemes introspectius, d'imatges mentals que estableixen una correspondència física entre la paraula i l'entorn quotidià del jo poètic. És una poesia que neix de sota terra, dessota l'herba de les aparences naturals i que es dirigeix cap a la llum solar. A l'epileg, Lluís Calvo desenvolupa els recursos expressius que més domina la poeta: paral·lelismes, repeticions, un ús sincopat i tallant del discurs líric: "Ets el record / del record / que guardo de tu / de quan amb tu estava."

Estimar la professió de professor

Alexandre Bataller (Gandia, 1964), amb *Llibre del professor* (Bromera), va guanyar el Premi Ciutat de València. Mostra l'estima per la seva professió i per la relació que s'estableix entre mestres i alumnes. Després de les classes la pissarra s'esborra però resta al seu lloc com el full en blanc que demà dictarà nous coneixements i experiències. El poeta fa balanç de la seva tasca docent i hi encaix tot allò que és experiència i vida, coneixement i cultura. El vers és discursiu, evocatiu i repassa els dies i les hores d'estudi compartides: "D'autoavaluació, neguit i atzar, / de gris relleu escrit, els texts inseparables, / plegats quadern i llibre, alumne i professor."

La poesia a l'aula és una matèria irrenunciable, del tot necessària per a l'autoconeixement. La poesia als llibres és indestriable de la poesia al carrer, de la poesia escoltada, de la que és llegida i de la que és escrita per totes les veus paral·leles –i complementàries– de la nostra realitat literària. Aquestes lectures són tan sols una part del tot, unes quantes d'entre totes les que germinen al nostre país, en paral·lel i en horitzontal. *

Jordi Pujol Nadal i, a sota, Santi Borrell dos dels poetes amb novetat ARXIU / P. POMEROLA

Sis més

Anna Bou, *L'última mohicana* (Curbet); **Jordi Pujol Nadal**, *Greatest Hits* (66rpm); **Albert Tarrés**, *En la fulla i la nit* (Viena); **Anna Cortils**, *Entre el desert i el cactus* (Meteora); **Pau Vadell**, *Carnatge* (Lleonard Muntaner); **Anna Gual**, *L'èsser solar* (Lleonard Muntaner).